

CÂTEVA CUVINTE DESPRE MOȘNENII LOPĂTĂRENI

Alexandru GAIȚĂ

Una dintre cele mai vechi, dar și dintre cele mai puternice obști din Buzău a fost aceea a moșnenilor din Lopătari aceasta având o istorie destul de tulbure datorată, în principal, celor interesați în a le răpi munții și a le anula statutul social.

Într-o copie, de la 1825, a unui hrisov, de pe vremea lui Mihnea Turcitul din 12 septembrie 7088 (1579), se amintea de un proces mai vechi ce se desfășurase în timpul domniei lui Alexandru Mircea Vodă pentru Clociți, implicați fiind un Dragomir și surorile acestuia Stana și Mușa de la Sărata precum și nepoții Moise și Bragă. Mai era vorba și de o datorie de 24.000 de aspri. Un Răzbici cu ceata sa de moșneni va pierde acum după ce cauza fusese cercetată, în apel, de 24 de boieri - *Lege peste lege*. Între martorii de la 1579 erau amintiți „Jupân Mirea vel vornic, și jupân Miroslav vel logofăt, și Constantin vistiernic, și Dumitru spătar, și Stan comisul, și Harvat stolnicul și Goicea paharnic, și jupan Stanciu vel postelnic și ispravnicul Miroslav vel logofăt”¹. Totuși documentul menționat era mai mult o întărire a proprietăților mai vechi ale înaintașilor lui Dragomir² pentru că, la aceeași dată, Ilie Cârlig și Popa Paraschiv din Lopătari obțineau și ei întărire de moșii strămoșești situație rezultată și din alegerea de moșie din 14 octombrie 1816. Atunci se scria, referitor la proprietățile din vremea lui Mihnea Turcitul, reflectate de hrisovul dat moșnenilor, „ca să le fie lor moșie munți Brezău i Runcurile i Clașina i Măceșiu cu siliștea cu pământuri i proci însă și semnele să se știe după cum urmează din Bolovanu Greului prin gogâlă (Titila) prin Malu Roșu prin Coca Ploștinii prin muchia înaltă prin piatra Mortatului plai în sus pe scurgere prin vârful Neharnii Mici în jos în izvorul Săcuiului apoi izvorul în sus prin Piatra Săcuiului prin râpa Galbenă în jos”³.

¹ Dumitru Stino, Ioan Ghișun, *Carte de hotărnicie pentru moșia Lopătari situată în comuna Lopătari Plaiul Slănicului*, București, [1911], p. 2.

² *Documente privind Istoria României* (în continuare *DIR*), B, XVI/4, București, 1952, p. 420, nr. 424.

³ Arhivele Naționale Buzău (în continuare Arh. Naț. Buzău), colecția Documente, pach. XXXVIII/11.

În continuarea descrierii hotarului apăreau vechi toponime ca plaiul Furului, Curmătura Pozăzii (Posadei), izvorul Ruginit, Dealul Mălușelului spre vârful acestuia „unde să împreună și moșnenii Beșlii i Mânzălești de aicea Bahna în jos prin lacul de papură valea în sus și piscul lui Balaban curmătura Curculeci valea în jos pe izvoru Sturzei” sau vârful Pietricichii „unde se împreună Vârtopești(i) cu Crevelești(i) și apoi alătura cu aceștia în jos spre (a)sfințit pă izvor păste Bălu și peste izvoru Mocear ...”.

Mihul vătaful din Lopătari cumpăra de la o Anghelina, în 10 septembrie 1621, partea nehotărnicită a acesteia din Jideni pentru 15 ughi⁴. În continuare, în actul scris de dascălul Andrei, se rezerva dreptul lui Mihu de a fi recunoscut cu achiziția sa în cazul vreunei hotărnicii. Dinspre alți părtași de ocină se va face deosebirea de hotare pentru mănăstirea Menedicului în urma poruncii lui vodă Matei din aprilie 1645. Era vorba de jumătate din Furești, Clociți, poiana Goicelul și Sărulești, dar și de Câmpulungeni⁵. În vară va avea același neliniștit egument Neofit un alt proces pentru morile mănăstirii⁶. După unele surse denumirea localității ar veni de la lopețile pentru vâslași ce se executau aici⁷, dar nu trebuie neglijat nici aspectul legat de vânat mai ales că în proximitate avem Poiana Cerbului (1695), muntele Cerbul sau moșia Cerbul a mănăstirii Adormirea Maicii Domnului din Rm. Sărat⁸. Pentru o sută de taleri la 16 martie 1711 Stan, fiul lui Radu Pinaru vindea lui Dumitru, fiul unchiașului Dobrotă, partea sa de moșie de la Lopătari. Documentul va fi prezentat la 16 iulie 1841 hotarnicului Ioniță Lambru pe când acesta efectua aici o hotărnicie⁹. Și ispravnicul județului se va implica, la 1767, în procesul dintre două cete el cerând proba cu șase bătrâni din proximitate¹⁰. Pe la jumătatea secolului intervenea și recunoașterea fraților Toader Drăgoiu, Stoica și Vasile, fiii lui Balotă, ca moșneni cu parte de moșie¹¹.

Referitor la Lopătăreni un alt document, aflat în arhivele Buzăului, datează din 29 august 1769 când Ștefan Labă, moșnean din Lopătari adevărea că Dragomir Becu este frate de moșie cu Lăbeștii și Cârligeștii, iar că Necula Becu este „Bun moșnean”¹². Stoica Bolovan, Ilie Goidescu și Vasile Goidescu

⁴ DIR, B, XVII/4, pp. 55-56, nr. 63.

⁵ *Catalogul documentelor Țării Românești* (în continuare CDTR), vol. VI, București, 1993, p. 57, rez. 95.

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare ANIC), fond Mitropolia Țării Românești, XXX/10.

⁷ C. C. Giurescu, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, 1976, p. 198.

⁸ ANIC, fond Mănăstirea Rm. Sărat, XIV/5.

⁹ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, LVI/2.

¹⁰ Gh. Cronț, *Instituții medievale românești*, București, 1969, p. 157.

¹¹ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/15.

¹² *Ibidem*, LVI/4.

În 3 martie 1775 își vindeau părțile lor de la Lopătari către un Dragomir pentru 30 de taleri. Urma un alt document, dar din 27 mai 1781, prin care un Toader, Drăgoi și Stoica erau recunoscuți de moșneni ca având în stăpânire stânjeni în moșia Lopătariilor. În moșii amintiți – Lăbesc și Cârligesc – cei mai bătrâni moșneni menționau, la 29 aprilie 1785, că avea drept de stăpânire, asupra unor stânjeni în moșia Lopătari, și Necula, fiul vărului Ianu¹³. Grija față de vlăstare era extremă la moșneni și un caz este cel al lui Constantin Ploștină, fiul lui Alexandru, care la 1789 își făcea diata în favoarea celor trei fii - Dinu, Stanciu și Dobre. Conform documentului până la adolescența acestora de moșia sa din Lopătari urmau să se ocupe soția Ruxandra și sora sa Neacșa¹⁴.

Sub Vodă Alexandru Ipsilanti, în 9 iulie 1793, moșnenii vor ajunge la o înțelegere cu Dumitrache Turnavitu prin care îi arendau acestuia munții, pe o perioadă de 15 ani, urmând ca acesta să le plătească anual 150 de taleri. În document moșnenii prezentau, cu sinceritate, situația „Dat-am zapisul nostru la mâna dumnealui jupan Dumitrache Turnavitu precum să se știe că având noi niște munți în sud Buzău ce sânt vechi de moștenire ai noștri anume Brezăul, Runcul, Măceșu și Poiana Lopătăroaica și peste acești munți fiind obiceiul de se pun cășării și are pășune și noi fiind oameni săraci mai înainte vindeam venitul munților la unii din boierii din partea locului de unde aveam multe năpăstuiuri de ni se pricinuieste multe judecăți și cheltuieli zadarnice de nu ne alegem cu nimic și era să ne pierdem și munții cu tot”¹⁵.

Ascendental lui Turnavitu asupra moșnenilor se datorase faptului că acesta îi ajutase din punct de vedere financiar atunci când ei nu au mai putut face față cheltuielilor generate de procese¹⁶. De aici se va ajunge, puțin mai târziu, la marile neînțelegeri cu Hrisoscoleii.

Pentru noi neclar, din punct de vedere topografic, zapisul lui Gavrilă din 7 decembrie 1795 sigur i-a fost de folos ginerelui său Marin care primea acum 45 de pruni cu locul lor „pă coastă și în sus și în jos, înspre soare răsare”¹⁷. Baba Dana și ginerii ei, Tudor și Mihalcea, la 18 februarie 1797, având sigure dificultăți economice, vindeau, pentru o sută de taleri, șetrarului Caloian

¹³ *Ibidem.*, LVI/8.

¹⁴ *Ibidem.*, V/26.

¹⁵ *Ibidem.*, V/27.

¹⁶ Mai arendase Turnavitu și muntele Corbu de la Starchiojd – „Ce au fost vândut la Turnavitu pã 5 ani” se spunea în jalba adresată domnitorului la 31 ianuarie 1799 de către Ioan Borcea Miercănescu și Tudor Rău, fiul lui Lupu Miercan; cf. C. M. Râpeanu, N. I. Simache, *op. cit.*, pp. 96-97, nr. 47.

¹⁷ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/12. Este perioada în care moșnenii recunosc, într-un document, azi destul de degradat, fraților Toader Drăgoi, Stoica, Vasile, fii lui Balotă stăpânirea părții lor de moșie; *Ibidem.*, III/15.

scriindu-se „având noi moșie deavalmă cu moșnenii ceilalți Lopătăreni din moșia Burducescu a treia parte peste tot hotarul”¹⁸.

Tot aici la Lopătari i se adeverea stăpânirea, spre 1800-1810, lui Neculai Becu fapt recunoscut și de Necula Bostan, Dobrotă unchiașul și Simion Buzea, dar la 22 decembrie 1800¹⁹. Aceeași situație se va produce și în 15 mai 1818 tot pentru Neculai Becu, dar și pentru Mihai Becu²⁰. Pentru clarificarea hotarului dintre moșnenii Lopătăreni și cei Creveleșteni intervenea un ordin din 9 iulie 1801 către vătășie domnitorul cerând ca în cazul în care „nu să va putea face îndreptare cu înștiințare să-i sorocești să vie și înaintea noastră”²¹. Un lopătărean, Ion Oțelea, ajuns în Moldova își vindea partea de moșie la 8 aprilie 1803 către nepotul Zota, fiul vărului său Dragomir, cu 120 taleri²². Vor mai supraviețui trecerii timpului două răvașe ale moșnenilor din 24 noiembrie și 16 decembrie 1814. Din primul rezulta intenția lor de a se duce la București peste două săptămâni cu toate iscăliturile moșnenilor pentru a sublinia nemulțumirea ce o aveau față de gestul lui Dumitrache care vânduse arenda pe la unii care stricau hotarele munților²³.

Din răvașul moșnenilor de la 16 decembrie 1814 rezultau vechilii lor – moș Diacon Radu Catinchi și Sandu Grăjdanu – care trebuiau să trateze cu Dumitrache Turnavitu pentru munții și satele lor²⁴. Ei mai încasaseră arenda munților pe perioada 1809-1814 de la Dumitrache Buzoianu (Hrisoscoleu) și de la o rudă a acestuia. În document se specifica că Dumitrache Buzoianu era cel de al doilea proprietar al munților pe perioada arendării²⁵. Diaconul Radu Catinchii, Sandu Grăjdanu și preotul Radu Pera²⁶ reclamau, în 29 ianuarie 1815, încălcarea moșiei lor de către moșnenii Drăgan, Ene, Andrei, Ion Tescanu și Sava Labă de unde adresa isprăvniciei către vataful plaiului Slănic de a-i trimite spre cercetare la Buzău²⁷.

¹⁸ *Ibidem.*, LVI/10.

¹⁹ *Ibidem.*, LVI/13; LVI/14.

²⁰ Ultimul se va fi dovedit a fi un apropiat al moșnenilor de aici întrucât la 15 aprilie 1844 va primi un înscris de la Cârligești și Lăbești prin care intra în posesia daniei de 18 stâneni făcute de aceștia.

²¹ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, XXXVIII/3.

²² *Ibidem.*, III/17.

²³ *Ibidem.*, III/19.

²⁴ *Ibidem.*, III/20.

²⁵ *Ibidem.*, III/21.

²⁶ Preoții, în urma noilor impozite puse de Caragea Vodă, erau obligați să plătească vistieriei, între altele, opt taleri la hirotonisire. Taxa de hirotonie de cinci taleri o introdusese Al. Moruzi, la 1795, și acesteia arghirofilul Vodă Caragea îi adăugase trei taleri.

²⁷ Raportul hotarnicului către isprăvnicatul Buzăului din 10 decembrie 1815 va duce imaginea opoziției moșnenilor la alegerea părților lui popa Radu și a fraților săi de moșie; cf. Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/23.

Către Caragea Vodă se vor jelui moșnenii în ianuarie 1815 arătând, în preambulul documentului, că moșia lor „din vechime s-au împărțit pă doi moși ce-i zice unuia Popescu și altuia Părlăgică. Apoi mai pă urmă din înmulțirea moșnenilor s-au numit împărțania pă șapte moși, ce fiind pă cum zicem ne-am înmulțit unii din noi au mai vândut alții au mai dat și zestre. Și această moșie din vechime nu este hotărâtă sau trasă cu sfoara ca să știe fieșcare curată partea sa de unde vinde și de unde dau zestre și ni se face unora din noi o mare năpăstuire”²⁸. Ei cereau o hotărnicie pentru a se ști partea fiecăruia solicitându-i pentru această operație pe pitarul Dimitrie Păcleanu și pe Vasile Tocilescu postelnicelu „care să află oameni cu știință de acest fel de lucru împreună cu mumbașiru de la luminat Divan”. Anaforaua lui Caragea Vodă, într-un tipic normal, aproba cererea moșnenilor ordonând ispravnicilor județului să ia măsurile necesare. Cei doi hotarnici solicitați la fața locului vor întocmi în 14 octombrie 1816 o *Carte de alegere* a moșiei amintind că cerând documentele „Mai întâi ni s-a înfățișat vechiul hrisov al moșiei în leat Ion Mihnea Vvd. fiul lui Alexandru voevod cu leatul 7055 septembrie 12 iscălit și de boierii Domniei anume jupân Mircea vel dvornic i jupân Miroslav vel logofăt i Constandin vistierul i Dumitru spătarul i Stan comisul”²⁹.

Documentul era încheiat în două exemplare unul pentru isprăvnicie, iar celălalt pentru moșneni ce l-au păstrat ajungând, în perioada interbelică, la ing. I. Ghițun și apoi în colecția de documente a arhivelor Buzăului. În urma celor trei trăsuri rezultaseră 8.742 de stânjeni din care „lepădându-se două părți, au rămas masă, buni stânjeni 2914, care apoi s-au împărțit în două, adică, jumătate ce se cuvenea descendenților lui Ilie Cârlig și altă jumătate celor coborători din Popa Paraschiv. Făcându-se scara neamului, aflătoare la acea epocă, s-a găsit că din cei doi moși de la origină, se coborau șapte moși, care reprezentau deja șapte grupuri de moșneni, adică trei moși din Ilie Cârlig, ce le zic și Cârligești și patru moși din Popa Paraschiv, ce le zic și Popești”³⁰.

Toți moșnenii, la 22 aprilie 1815, dădeau un înscris prin care arătau că nu doreau să se înstrăineze cei patru munți până nu se împlinea arenda de cinci ani a lui Dumitrache Hrisoscoleu. Problema era presantă deoarece Sandu Grăjdanu, Radu Berhă și diaconul Radu Catinchi „după obiceiul lor și șiretlicurile ce atâția obicinuesc” luaseră o arvună de 533 de taleri de la marele ban Grigore Ghica pentru arenda munților. De aici și înscrisul moșnenilor că nu mai doreau să înstrăineze munții „la altă mână și nici cu știrea noastră nu au fost trimiși a lua de la dumnealului Banul și spre încredințare ne-am pus

²⁸ *Ibidem.*, XXXVIII/8.

²⁹ Sandu Tudor, *Biserici de lemn pe Valea Slănicului- Buzău*, în „Glasul Bisericii”, XXIX, 1970, nr. 9-10, p. 988.

³⁰ D. Stino, I. Ghițun, *op.cit.*, p. 3.

degetele la numele nostru în loc de pecete ca să să crează”³¹. Puneau degetele Nițu zet Gavrilaş, Manolache Bostan, Sava și Dragomir Labă, Dumitru Tulin, I. Tescan, Bucur Brebean, Tănase Bostan și alții. Situația se va complica la 4 ianuarie 1817 când Dumitru Dobrotă și Cârstea Buzea, semnatari la 22 aprilie 1815, luau de la biv vel clucerul Dumitrache Hrisoscoleu 200 de taleri, arenda pentru cei patru munți, recunoscându-și greșeala de a se fi întovărășit cu popa Radu Berhă, Zota, diaconul Calițu și cu Ion Teșcan care au luat bani de la serdarul Nicolae Trăsnea promițându-i munții pe care îi deținea Hrisoscoleu³². Era un primejdios, dacă nu un inconștient joc al moșnenilor cu marii boieri arendași. Prin *bezmăn* (embatic) aceștia din urmă, de cele mai multe ori, „uitau” că aveau numai dreptul de *utendi et fruendi* nu și de *abutendi* asupra moșiei luate în arendă.

Hotărnicia de la sfârșitul lui decembrie 1815 nu se putuse efectua, la cererea preotului Radu Berhă, deoarece unii moșneni au refuzat-o așa cum rezulta dintr-un raport al unui boiernaș hotarnic. Și iarăși se va menționa că moșia hotărnicită la 1816 avea 8.742 stânjeni „din care scăzându-se două treimi, au rămas buni stânjeni 2.914 suprafața totală a moșiei”³³.

La 1816 prima trăsură a moșiei s-a făcut la malul din jos în partea răsăriteană „din piatra Greului până în gura Izvorului Sărat”, cea de a doua trăsură s-a pornit de la piatra Muratului, iar cea de a treia din Bahna Mălușelului „până în Bahna de supt Neharna mică unde este bradu inghinal cu fag”³⁴. Din masa moșiei se vor alege moșului Berhulesc 485 stânjeni, 5 palme și 4 degete, celui Cârligesc 485 stânjeni, 5 palme și 3 degete, iar celui Lăbesc la fel. Pentru moșii Popa cel Mare, Popa cel Mic, Burducesc și Vâlcănesc se alegeau câte 364 stânjeni și 2 palme. Conform documentului din moșul Berhulesc, la data respectivă, descindeau Popa Radu sin Diaconu Stoian „ce să trage din Stana, fata lui Bulicat care i să cuvine stânjeni 160”. Urma Bucur Brebeanu cu 154 stânjeni, Gherghicean Șoimaru, nepotul lui Toderică și al lui Bucur cu 121 stânjeni, Ion și Mihalcea, fiii lui Vasile Berhă cu 50 stânjeni și 6 palme.

Moșul Cârligesc era împărțit într-o medie de 31 de stânjeni, 5 palme și 8 degete de Voinea, Ion și Ene fiii lui Dumitru Brădean, Vasile și Simion Voinea Vasile, Radu Cârlig, Moise Roșioru cu fiul său Ion, Simion Moise Roșioru, Simion Tudor Șchiopu Lopătăreanu cu frații săi Gavrilă și Radu, Dimian, Ene și Stanciu, fiii diaconului Radu Cațichi. La moșul Lăbesc se va face o descriere mai amplă a suprafețelor ce le reveneau urmașilor în frunte cu Neagu Labă și

³¹ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, XXXVIII/9.

³² *Ibidem.*, III/24.

³³ Arh. Naț. Buzău, fond Obștea moșnenilor Lopătari, dosar 3/1916, f. 3.

³⁴ Idem, colecția Documente, XXXVIII/11.

Danciu Labă ce primeau 158 de stânjeni pe când Constantin Labă, ce avusese aceeași suprafață, nu mai primea nici deoarece o vânduse lui Ion Teșcan.

Pentru scara moșnenească documentul se arata a fi o etapă necesară care va servi de altfel ceva mai târziu. În încheierea lucrării se amintea că la măsurători au fost prezenți vecinii „adică din partea moșiei Zărneasca numită și Goideasca a fost Stoica Goidea, Stan Baciu, Balotă Goidea și Ilie Goidea. Din partea Creveleștilor Vasile Tătulescu, Ioniță Bugă și Stanciu Tătulescu. Din partea Mânzăleștilor și Beșliilor Tatu Mânzală și Ion Beșliu lipsind din partea sfintei episcopii Buzău”.

O poruncă din 10 decembrie 1816 a domnitorului Ioan Gh. Caragea, adresată ispravnicilor de Buzău, ducea la cercetarea jalbei moșnenilor Lopătăreni. Ei se plâneau de faptul că doi greci, Năstase și Lambru, după ce arendaseră de la ei case, livezi și izlazuri voiau acum să le stăpânească „că ei pripășindu-se printre noi au luat de la vreo câțiva dintre noi moșnenii case de le-au făcut cârciumi și livezi de pruni și lazuri de fân pe care le țin în arendă”³⁵. Ca un om prevăzător la 26 februarie, anul următor, Constantin Moșoiu își făcea diata specificând clar ce avea de luat, dar și ce avea de dat.

Este perioada unor mari procese ceea ce ducea la întocmirea unei liste în 1817 „de banii ce s-au luat pentru cheltuiala judecăților”. În 1818 se va produce un eveniment deosebit prin urmările sale. Acum D. Hrisocoleu obținea în Divan stăpânirea munților pe termen de 80 de ani și de aici încolo va urma o altă serie lungă de procese. În 6 februarie 1820 moșnenii se adresau domnitorului arătându-i acestuia că marele logofăt îi încărca la dobânda banilor dați pentru arendarea munților pe 74 de ani. Rezoluția venită de la cancelaria domnească cerea ca după cercetarea jalbei de către marii boieri să se raporteze prin zapciu hătmanesc.

Un zapis, din păcate nedatat, din fosta colecție a ing. Ion Ghițun, aducea o învoială intervenită între moșneni și Gheorghe Gherman. Cei patru munți – Măceșu, Cloșna, Brezu și Runcurile - care fuseseră arendați lui Dumitrache Hrisocoleu timp de 31 de ani, probabil până la 1821, urmau a fi stăpâniți în partea superioară de către Gherman, iar în partea de jos de către moșneni pe restul de 43 de ani.

În vara lui 1826 probabil presat de lipsuri financiare moșneanul Laghiu Labă, fiul lui Șerban Labă, vindea partea sa de moșie lui Dumitru Dobrotă pentru suma de 100 taleri³⁶. Suma era deosebită dacă se amintește numai arenda munților. Chestionate de autoritățile centrale, relativ la intenția locuitorilor din plaiul Slănic de a cere strămutarea, Buzăul va răspunde că lipsa de terenuri arabile se suplinea prin arendarea unor moșii din proximitate. În

³⁵ *Ibidem.*, V/73.

³⁶ *Ibidem.*, III/25.

continuare se sublinia că și clăcașii din plaiul Pârscov sau plasa Slănic cu toate că „aveau <<împrejmuri>>, unii de livezi de pomi, alții de pogoane de vie, astfel că deși n-aveau pământul necesar de arătură, fâneață și pășune, totuși nu se îndurau să-și părăsească averea, ci-și împlineau cele necesare pe moșii străine, cu învoieli”³⁷. Obșteasca Adunare anunța isprăvnicatele că începând din 1 ianuarie 1830 vămile și ocele din principat au fost date în arendă baronului Ștefan Meitani și biv vel postelnicului Filip Lenș. Prin predlojenia din 6 ianuarie gen. Kisseleff a dat întărirea legală de unde gestul Obșteștii Adunări din 13/25 ianuarie. Interesant, pentru locuitorii văii Slănicului, se va arăta a fi art. 12 – „păzitorii malului de ot Buzău, Slănicului, Telega și din orașul Ocele Mari” – pentru că pe baza acestuia ei erau apărați de potvadă și angarale cei doi contractanți amintiți plătindu-le aceste impozite. Pe lângă aceasta cei de aici se puteau transforma ușor în furnizori de alimente pentru cărauși și altfel de personal, pentru nutrețul cailor ocnelor, pentru seul necesar la transporturi, lumânări etc. În finalul articolului amintit se menționa îndatorarea contractanților de a înapoia pe fugarii aflați aici „de unde vor dosi, la cea întâiu cerere ce vor face pentru aceasta”³⁸.

Moșnenii Dumitru Dobrotă, Radu Cucu, Nițu Ceaușu și alții stăpâneau în 1831 moșia Lopătari, iar la Poiana Ascunsă, Meledic și Trestioara stăpâneau Iancu Caloian, Costache Papazol, fiul colonelului Hristea și mănăstirea Vintilă Vodă ca metoh al Episcopiei. La Mănești moșiile Vintileanca și cea a Beșliilor erau stăpânite de moșnenii devălmași reprezentați de Dinu sin popa Radu și Radu sin Stanciu Deșliu alături de mănăstire. Răghineștii și Ciomăgeasca se aflau în posesia serdarului Alecu Hătmănescu și a moșnenilor devălmași reprezentanți de Radu Ursache și Gheorghe Pirușcă. La 6 noiembrie 1831 Ioniță Săseanu, fiul slugerului Enică solicita să se judece cu moșnenii Lopătăreni, Crivnești și Brăeșteni pentru călcare de moșie „fără nici un cuvânt al dreptății”³⁹. În jalba sa enumera Săseanu pe moșnenii Lopătăreni Dumitru Dobrotă, N. Răchită sau Costea Buzea, de la Brăeșteni îi nominaliza pe Dimian Popa, și Ianache Sudețeanu, iar în calitate de moșneni Creveleșteni îi amintea pe Șerban Boștină, Ion Buda și Dobre Minciunescu. Procesul din 1832 dintre Antonie monahul și moșnenii Lopătăreni pentru un codru de loc era menționat și reținut de o structură a administrației⁴⁰.

În 29 ianuarie 1834 debuta procesul dintre Ion Bălcan, Bratosin și ceilalți părtași ai lor cu Ion Peșchei și D. Dobrică, dar și cu alții pentru banii ce au luat

³⁷ Ilie Corfus, *Dreptul de strămutare al sătenilor din Țara Românească sub Regulamentul organic până la 1848*, în „Studii”, 20, 1967, nr. 5, p. 977.

³⁸ V. Mihordea, *Arendarea vămilor și ocnelor din Țara Românească la 1830*, în „Studii”, XI, 1959, nr. 2, p. 148.

³⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria Buzău, dosar 136/1831, f. 1.

⁴⁰ Idem, fond Pretura plasei Gura Dimienii, dosar 39/1832-1835, f. 1-7.

pe arenda moșiei date logofătului Dumitrache Hrisoscoleu pe 74 de ani. La 21 iulie și D. Hrisoscoleu, prevăzător, își lua vechil procesul arătându-se a fi, cu mare probabilitate, de durată⁴¹.

Vasile Vâlcăan împreună cu alți moșnenii porneau proces împotriva lui Răducan, nepotul unui Anghel pentru părțile lor de la Lopătari „că vine din străinătate și cere o parte de la noi”. Instanța se va adresa subocârmuitorului de Slănic pentru a merge la fața locului și a lămuri, cel puțin în linii generale, situația. Astfel, logofătul Dumitrache Buescu începea să facă primele cercetări. Părinții lui Răducan decedaseră în Moldova, iar la 29 martie 1835 la cancelaria Judecătoriei Buzău Răducan Vâlcăan se angaja în scris să meargă în Moldova pentru a aduce documentele de proprietate până la Sf. Gheorghe. În caz că nu revenea „atunci să dea cinstita judecătorie hotărâre și în lipsa mea și a fratelui meu și noi cuvânt de îndreptare să nu mai avem”⁴².

La 8 iunie 1835 Diaconu Moise, fiul lui Diaconu D. Lopătăreanu declara la amintita cancelarie că „am pomenit stăpânind pe o jumătate de moș pe un Dinu Vâlcăan feciorul lui Anghel Vâlcăan, dar pe acel Anghel nu l-am apucat fără numai jumătatea sa anume Păuna ce au șezut în casa părinților mei un an”⁴³. Un alt martor, Stoica sin Nițu, în iulie 1835 declara că tatăl jeluitorilor „venind la răposatul tatămeu Nițu Ceaușul și la Drăgan Lopătăreanu și-au vândut partea lor pă o jumătate de moș”. Jeluitorii pretindeau că se făcuse răscumpărarea astfel că președintele cerea lui D. Buescu să meargă la fața locului. Abia la 5 iulie 1838 intervenea împăcarea părților.

D. Dobrotă era acționat în aceeași instanță buzoiană de către monahul Dionisie de la Schitul Găvanele pentru o parte de moșie socotită cotropită⁴⁴.

Dintr-un raport al președintelui instanței buzoiene, de la 15 octombrie 1834, referitor la neînțelegerile dintre moșneni și Dumitrache Hrisoscoleu se amintea că în proces se adusesse întărirea domnească din 15 iulie 1816. Prin aceasta Caragea Vodă lăsa lui Hrisoscoleu „Să stăpânească arenda acestor munți ai locuitorilor cu pace și nesupărat până la împlinirea sorocului de 15 ani ce i-au început în leat 809 precum să arată în anafraua a dumnealui banului Ghica ca unul ce au dat bani pentru arenda acestor munți”. De aici observația din proces a biv vel logofătului Hrisoscoleu că moșnenii „sunt vânduți la domnia mea”⁴⁵.

Mai mulți moșneni porneau la 4 mai 1834 un proces împotriva clăcașilor din Lopătari care aduseseră din alte părți o serie de cornute mari pe care le

⁴¹ Idem, fond Judecătoria Buzău, dosar 19/1834, f. 18.

⁴² Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria, dosar 243/1834, f. 8.

⁴³ *Ibidem.*, f. 11.

⁴⁴ *Ibidem.*, dosar 253/1834, f. 1.

⁴⁵ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/28.

pășunau pe pământ moșnenesc fără a plăti. Între cei care semnau documentul se aflau Ion Vâlcu, Bratosin Buzea, Stan Coșconea cu părtașii lor. Subocârmuitorul de Slânic se vedea nevoit, la ordinul Judecătoriei de la Buzău, să înceapă cercetări în sat și să înainteze un raport⁴⁶. Într-adevăr este perioada în care aici încep să se infiltreze o serie de elemente atrase de situația economică stabilă, dar și de unele posibilități pe care, în alte părți, nu le găseau. Tot acum se judecau la Buzău cei din Lopătari, pentru deosebire de moșie, cu moșnenii din Beșlii. Aceștia cât și cei de la Mânzălești îl vor chema în judecată, pentru răscumpărare de moșie, și pe logofătul Dumitrache Bucescu⁴⁷.

Între Antonie monahul și moșneni va interveni la 10 februarie 1835 o carte de împăciuire pentru evitarea cheltuielilor. Moșnenii îi invadaseră monahului o proprietate din Ploștina pe care acesta o primise la 1820 din partea altor moșneni⁴⁸. Se mai certau între ei moșneanul Ștefan Buzea⁴⁹ cu moșneanul Drăgan Lopătăreanu pentru un țarc de fân, la 20 aprilie 1835, când instanța buzoiană cerea subocârmuitorului să se deplaseze la fața locului și să aplaneze conflictul⁵⁰. În fond a invoca dreptul de protimisis, la 22 de ani de la vânzarea locului de către fratele Cristea, și chestiunea îl punea într-o lumină nefavorabilă pe Ștefan Buzea denotându-se ori neștiința, deși dreptul invocat era cunoscut încă din copilărie de orice vlăstar de moșnenan sau, mai degrabă, o rea credință. Interveneau și cauze minore astfel la 5 august 1836 D. Pâcleanu cerea juraților satului să-l trimită pe un Dragomir aflat în proces cu Șerban și cu Ion Baraboi pentru niște oi⁵¹.

Ion Moșoiu, fiul lui Constantin sub presiunea unor chestiuni de ordin financiar vindea partea sa de moșie vătafului N. Berhă pentru 350 de lei în 20 februarie 1837. O carte de împuternicire dată de Gherghiceanu, fiul lui Ion Șoimaru din Valea Părului, prin care îl împuternicea ca vechil pe Stoica al Babii din Lopătari ca să-l reprezinte în procesul său cu Nicu Jitea, pentru niște pământ, ajungea, după un secol și jumătate, în arhivele Buzăului⁵². În anul următor satul Lopătari avea 178 de case cu 832 de locuitori care lucrau 683 pogoane de pământ cu 400 de animale de povară⁵³.

⁴⁶ *Ibidem.*, fond Judecătoria Buzău, dosar 516/1834, f. 1.

⁴⁷ *Ibidem.*, dosar 533/1838, f. 1.

⁴⁸ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, V/130.

⁴⁹ Mai târziu, 29 iulie 1843, intervenea un înscris al lui Dumitru Buzea din Sălcioara prin care acesta recunoștea fratelui său Ștefan, fiul lui Simion Buzea din Lopătari că zapisul prin care lăsa, de pomană, nepoților o moșie era adevărat; cf. *Ibidem.*, colecția Documente, III/50.

⁵⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria Buzău, dosar 304/1835, f. 2.

⁵¹ Idem, colecția Documente, III/31.

⁵² *Ibidem.*, III/33.

⁵³ ANIC, fond Catagrafii (partea I-a), dosar 95/1838, f. 133-149.

În primăvara lui 1838 Stoica, fiul lui Niță Ceașu ajungea la o înțelegere cu N. Berhă în privința stăpânirii comune, egale, a părții de moșie ce aparținuse lui C. Moșoiu. La 27 august se va asocia Berhă cu Gr. Periețeanu pentru a ridica un fierăstrău la apa Slănicului devenind un exemplu de inițiativă ce va avea urmări în viața economică locală.⁵⁴ În rândul și în ajunul evenimentelor de speranță și bucurie Nicolae Albu Cârjaliu și soția sa Rada întocmeau la 25 decembrie 1838 foaia de zestre a fiicei lor, Tudora, ce trecea prin căsătorie la Radu Grama Tătulescu. Fiecare lucru va fi evaluat cu atenție în lei pentru ca situația să fie cât mai limpede cu putință familia înscriindu-se între cele medii moșnenești ca putere economică⁵⁵.

În 1839 se încheia, de către Marea Logofeție a Dreptății, o condică cu sineturile moșiilor Reghineasca și Ciomagi. Din acest document amplu rezultau achizițiile lui Ioan Cârlova de la 1805, datoriile medelnicerului Ianache Papazoglu, achizițiile serdarului Anastase Taca - în urma scoaterii la mezat din 1817 -, cele ale lui I. Papazoglu de la medelnicerul Iancu Cârlova, partea moșnenească neatinsă încă la 1818, etc. Menționatul N. Berhă va continua achizițiile el cumpărând la 16 martie 1839 de la Gherghiceanu, fiul lui Șoimaru și de la vărul Stoica al Babii un țarc de fân cu 860 lei⁵⁶.

O tranzacție între moșneni intervenea la 11 martie 1839 când Maria fiica lui Dragomir Popa împreună cu unchiul ei Stan Cățineanu și mătușa sa din Beșlii vindeau lui Nicoale Berhă, devălmaș cu ei, o parte din moșia Lopătari în moșul Popescu cel Mic⁵⁷. Deși cu pierderi de material a mai supraviețuit spre noi o însemnare din 19 martie 1840 cu stânenii pe moșii Burducesc și Popa cel Mare repartizați pe moșneni în funcție de drepturile ce le aveau fiecare. Ioniță Lambru, hotarnic cunoscut al zonei, în iunie 1840 termina hotărnicia moșiei Lopătărenilor, vecină cu cea a Goideștenilor, cu mare probabilitate la solicitarea ambelor cete moșnenești⁵⁸. Inginerul amintea, în preambulul documentului, că era împuternicit prin porunca nr. 1296 din 1 martie și că în ziua de joi 30 iunie 1840 „am (i)eșit în fața locului la bolovanu Greului unde se începe hotarul despărțitor între aceste moșii Lopătari și Goidești și în acest loc am găsit de față veniți pe dumnealor moșnenii Goidești anume Stan Goidescu, Radu Goidescu, Tatu Bolovanu, Ion Goidescu, Constantin Neagu Brătîlă, Dumitru Ionașcu, Radu Șoimaru, Stan Ion Perțea, M. Țeabă și Toader Ionașcu împuterniciți fiind și cu vechilet pravilnic din partea tuturor celorlalți moșneni

⁵⁴ C. C. Giurescu, *Istoria pădurii...*, p. 99.

⁵⁵ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, V/152.

⁵⁶ *Ibidem.*, III/37.

⁵⁷ *Ibidem.*, CXIII/1.

⁵⁸ Documentul este greu lizibil datorită împrumutului de cerneală de pe un altul ulterior și a condițiilor improprie de păstrare înainte de a fi adus în Arhivele Buzăului.

și adevărat de suptocârmuire a plaiului supt nr. 870 din 19 iunie leatul următor”⁵⁹.

Un Dumitru, fiul lui Bucur Brebeanu și un Stan, ginerele lui Bucur se adresau cu o jalbă administrației buzoiene în legătură cu răscumpărarea ce o făcuseră de la pitarul Nicolae Berhă a părții de moșie vândute de rudele lor Stoica și Gherghiceanu. Ei depuseseră deja suma de 760 de lei încă din 29 ianuarie 1840 și la data demersului lor, 18 aprilie, încă nu aveau nici un răspuns⁶⁰. Se mai iveau situații ca aceea din 11 noiembrie 1840 când judecătoria îi chema la Buzău pe amintiții jeluitori pentru a-și ridica suma depusă pentru răscumpărarea părții de moșie a lui N. Berhă deoarece dreptul de protimisis nu funcționa față de ei.

Se poate reține aspectul că pentru munții Furul și Lapoșul de Sus un moment deosebit de important, care va marca începutul desființării Obștei Vrancei și trecerea către obștile sătești, se va produce la 25 iunie o dată cu *Arunctăoarea munților de la 1840* când și polcovnicul Ioniță, fiul preotului Șerban, prezentase diata tatălui său. Prin documentul amintit, semnat de 24 de răzeși, polcovnicul revendica drepturile sale din munții Furul și Lapoșul de Sus vecine cu moșeniile Râmnicului și Buzăului⁶¹. Intervenea în 20 iunie 1840 *Foaia de alegere* a ing. I. Lambru document de care, peste timp, se vor folosi toți cei care au primit din partea acestuia țidulele legiuite precum și urmașii lor de mai târziu. Preotul Nicolae Duhovnicul i se recunoșteau cinci stânjeni „danie de la Stănilă sin Ioana din partea Vulcănească”, iar alți 51 stânjeni 7 palme și 6 degete erau de cumpărătoare de la Radu Dedu „ce să trage din moșul Lăbesc”. Casei răposatului pitar D. Pâcleanu i se recunoșteau 9 stânjeni, 6 palme și 6 degete „cumpărați de la Ioniță Buzea partea frăținesu Șt. Buzea din moșia Cârligele”⁶².

În primăvara lui 1841 Ion al lui Miha Moise aflat într-o jenă financiară îi vindea jupânului Panite Dumitru o falcie de pădure în dealul Bumbarului cu 160 de lei tranzacția fiind printre puținele după anul secetei 1834 suportat mai ușor în anumite zone ale județului Buzău. Bucur Brebeanu vindea în 28 ianuarie 1841 pitarului N. Berhă 28 de stânjeni în hotarul Berhulesc făcându-se precizarea asupra calității cumpărătorului „în care să află și dumnealui devălmaș atât din descălicătoare cât și din cumpărătură”⁶³. Semnau documentul, transcris la 1842, în calitate de martori Stanciu Brebeanu, Stan zet Bucur, Sandu Mihail Muscelanu. Urmarea tranzacției va fi jalba a șapte fii ai

⁵⁹ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, XXXVIII/16.

⁶⁰ *Ibidem.*, XXXVIII/15.

⁶¹ C. Constantinescu-Mircești, *Vrancea arhaică. Evoluția și problemele ei*, București, 1985, p. 90.

⁶² Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/43.

⁶³ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condiri, dosar 5/1842, f. 20 v.

lui Bucur Brebeanu îndreptată către judecătoria buzoiană la 28 februarie 1841 și în care aceștia, speriați de vânzările părintești, solicitau împiedicarea autentificării a două acte de vânzare - cumpărare ale tatălui lor motivând demersul prin faptul că acesta căzuse în patima beției. Judecătoria, la 8 martie, se adresa pitarului N. Berhă și lui Stan Răbuniș făcându-le cunoscut că „adeverirea” tranzacțiilor lor cu Brebeanu nu se putea face până la sosirea copiilor acestuia în 8 aprilie la Buzău pentru a se vedea care este situația reală⁶⁴.

Manea Cârneciu vindea și el în 3 februarie 1841, lui Ion Dogaru, doi stânjeni din moșul Burducesc, cu 117 lei „unde mi se cuvine partea mea din descălicătoare”⁶⁵. A doua zi mai cumpăra Ion Dogaru alți doi stânjeni de la Manea Morieciu.

În octombrie 1841 intervenea o scară cu cei șapte moși ai moșnenilor Lopătăreni cu totalul stângenilor ce li se cuveneau urmașilor⁶⁶. Aceasta nu însemna că Sanda, soția răposatului Neagu Roșioru, dar și alții nu se vor judeca în 3 ianuarie 1842 cu moșnenii tot pentru moșie.

Cu moșnenii Jurubești porneau Lopătărenii un proces pentru proprietatea lor în 18 noiembrie 1841 și finalul va interveni la 1844 când se va produce o împăcare⁶⁷. Și tot acum Ioan Goidescu și Tatul Bolovan cereau judecătoriei buzoiene să judece conflictul pe care îl aveau cu moșnenii pentru o parte a lor de moșie⁶⁸, iar în anul următor moșnenii Lopătăreni se vor judeca cu cei de la Goidești pentru moșia lor.

Dancu Caloian în 19 noiembrie 1841 îi chema și el pe moșneni la judecată tot pentru moșie. Nu se poate uita procesul lui Răducan și Ion Vâlcă care, împreună cu alți moșnenii Lopătăreni, se judecau cu Ioniță Buzea pentru alegere de moșie. La 27 februarie 1842 se întocmea lista cu banii strânși de moșneni în vederea susținerii procesului cu Iancu Caloian. Pitarul N. Berhă deschisese ostilitățile cu acesta încă din 16 februarie. La 4 martie 1842 erau anunțați moșnenii, de către hotarnicul Nedelcu Râpeanu postelnicul, să fie prezenți cu actele lor pentru a se vedea hotarul cu moșiile Trestioara și Buștea proprietăți ale lui Iancu Caloian⁶⁹.

⁶⁴ Idem, colecția Documente, XXXVIII/17.

⁶⁵ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condici, dosar 15/1843, f. 10 v.

⁶⁶ Idem, colecția Documente XXXVIII/19.

⁶⁷ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condici, dosar 1/1841, f. 200.

⁶⁸ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 95/1841, f. 1.

⁶⁹ În 5 iunie 1853 intervenea înțelegerea scrisă dintre Ion Caloian, proprietarul de la Trestioara (Buștea), cu Lopătărenii asupra semnelor de hotar „În vale la posadă despărțitor de Meledicu Episcopiei; în sus la Bășica din curmătura Sălcii; în sus în marginea jarului la Anghel Roșca (...); tot pă supt poalele Breazăului la piscul stâniei și apoi de aici tot pă sub

La Mănești în 8 aprilie 1842 Dobre, fiul lui Voinea Beșliu și Cristea Voinea vindeau lui D. D. Dumitrache Bucium a treia parte dintr-o moară de la apa Slănicului moară pe care o aveau împreună cu moșnenii Beșlii. Mai vindeau și o parte din ocolul Plavățului pentru suma de 205 lei⁷⁰. Un raport de cercetare la fața locului se înainta Buzăului în 27 august 1842 cauza reprezentând-o neînțelegerea dintre Jurubești și Lopătăreni⁷¹.

În 4 noiembrie 1842 se judecau moșnenii cu omologii lor din Goidești pentru o hotărnicie asupra căreia nu căzuseră de acord⁷². O altă listă cu numele moșnenilor, dar și cu stânjienii lor aflați în procese se întocmea la Lopătari în 20 decembrie 1842. Demersul era necesar nu numai pentru acoperirea menționatelor cheltuieli, dar și ca un preambul la împărțirea moșiei din 2 ianuarie 1844⁷³.

În 1843 se aflau în dispută cu Radu, fiul lui Ion Dogarul pentru „supărările ce fac asupra clăcii” așa cum se exprima acesta față de Neagu al Babii reprezentantul moșnenilor în proces⁷⁴. La 12 februarie 1843 se autentifica la Buzău zapisul prin care din moșul Popa cel Mic se vindeau 12 stânjieni de către Ion Popa în partea ce i se cuvenea. Prețul de 40 de lei per stângen era plătit de către Niță Slăniceanu⁷⁵.

Simion Buzea era cel care primea la 29 iulie 1843 un înscris din partea fratelui său Ștefan, pentru o moșie dată unor nepoți în speranța că documentul va fi pe deplin asigurat și asigurator. Ioniță Lambru hotarnicul pretindea la 12 iunie 1844 doi sfaști de stângen pentru a face o deosebire de avere între Dumitru, Toma, Nicoale și Dragomir fiii Neagăi, sora lui Bucur, precum și vărului acestora, Tudose Roșioru, prin scoaterea a 80 de stânjieni de la unchiul lor Bucur Brebeanul⁷⁶. Asupra modalității de a „scoate” stânjienii de la B. Brebeanu nu se spunea nimic. O țidulă cu stânjienii ce îi reveneau ca descendent din moșul Popa cel Mic îi era eliberată la 18 iunie 1845 lui Ion Popa, dar după ce i se scădeau vânzările făcute. Îi reveneau acestuia 47 de stânjieni de moștenire, 17 stânjieni și 2 palme „de clironomie de la casa lui Bratosin ce i-au zis și Lulica”. Din cei 64 de stânjieni el va rămâne cu numai doi stânjieni și șase palme⁷⁷. O altă socoteală de stânjieni din moșul Cârligesc și

coasta Brăzăului s-au făcut în rând mușuroaie până în curmătura Cali spre apa Jgheaburilor”; cf. Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/65.

⁷⁰ *Ibidem.*, LXXV/3.

⁷¹ *Ibidem.*, III/48.

⁷² Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Condici, dosar 1/1841, f. 201.

⁷³ Idem, colecția Documente, XXXVIII/20.

⁷⁴ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 39/1843, f. 1-3.

⁷⁵ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condici, dosar 15/1843, f. 32 v.

⁷⁶ Idem, colecția Documente, III/51.

⁷⁷ *Ibidem.*, III/52.

Popa cel Mic se producea la 20 iulie 1845 pentru Anița, fiica de suflet a răposatului preot Manolescu. Interesații vor proceda la fel pentru moșul Popa cel Mic⁷⁸.

Patru delegați întocmeau la 30 iulie 1845 un referat asupra stabilirii hotarelor dintre moșnenii Bodineșteni și cei Merei pentru moșia Coca din plaiul Slănicului având, la final, o notă cu drepturile urmașilor unui moș din Lopătari⁷⁹. La 9 octombrie inginerul Ioniță Lambru efectua o hotărnicie limitată numai la o parte din moșia Lopătari. În urma alegerii moșiei din 14 octombrie 1816 rezultaseră „trei moși din Ilie Cârlig, ziși Cârligiști: Cârligesc, Berhulesc și Lăbesc cu 1457 stânjeni, 3 palme și 4 moși din Popa Paraschiv: Popa cel Mare, Popa cel Mic, Burducesc și Vâlcănesc iarăși cu 1457 stânjeni, 3 palme⁸⁰. La 1844 Ioniță Lambru zis și Mărunțelu executa o nouă măsurătoare rezultând *Scara moșiei Lopătari* sau *Charta de drepturi* trecute toate apoi în *Așezământul de drepturile moșnenilor Lopătăreni din comuna Lopătari jud. Buzău*⁸¹. Ioniță Lambru s-a folosit de cele șapte liste de coborători de la 1816, iar de lucrarea sa se vor prevala, cum mai aminteam, și alți hotarnici ce îi vor urma pentru a lămuri drepturile a 700 de moșneni.

Logofătul Ion Lefter primea din partea moșnenilor Roșiorești doi stânjeni de moșie, în moșul Cârligesc de la Lopătari, pentru ajutorul dat de el în procesul ce îl avuseseră cu Ioan Goidescu și Tatu Bolovan. Moșnenii Lăbești și Cârligiști în urma rugămintilor lui Mihăilă Becu îi vor dăruia acestuia 18 stânjeni în moșia Lopătărilor, dar condiționat. Astfel, nici Mihăilă și nici urmașii săi nu aveau voie să vândă stânjienii amintiți, iar în cazul în care se întrevedea o asemenea tentativă moșnenii își rezervau dreptul de a anula dania din 15 aprilie 1844. În același an moșnenii Tescănești dăruiau și ei șase stânjeni, din hotarul Lăbesc, tot logofătului Ion Lefter pentru serviciile pe care acesta le adusese cetei⁸². Mai primea logofătul 30 de prăjini de fân de la preotul Nicolai „în fața Vulturului alături de Bucur Brebean” în urma unei alte înțelegeri. O suprafață mult mai mare, 20 de stânjeni, o primea logofătul Lefter la 4 iulie 1845 din partea lui Răducan și Ion Vâlcănesc. Aceștia făceau dania după ce intraseră în posesia a 120 de stânjeni în moșia Vâlcănescu din hotarul Lopătărilor în urma ajutorului primit de la logofăt pe parcursul procesului cu trei moși Popescu⁸³. Este perioada în care ing. Ioniță Lambru face amintita hotărnicie a moșiei Lopătărilor și pe baza unui copii-extract, autenticată de primărie la 1902, apar moșnenii Dragnea sin Zota, Ion Frățilă și casa Bratosin.

⁷⁸ *Ibidem.*, III/53; III/54.

⁷⁹ *Ibidem.*, XXXVIII/22.

⁸⁰ S. Tudor, *op. cit.*, p. 988.

⁸¹ *Ibidem.*

⁸² Arh. Naș. Buzău, colecția Documente, LVI/72.

⁸³ *Ibidem.*, LVI/80.

Monahul Dionisie de la schitul Găvanul era acel care vindea la 31 ianuarie 1846 lui Stoica și Dragomir Tulin zece stânjeni în moșia Lopătarilor înscrisul fiind adevărit de aleșii satului. Urma ca aceiași achizitori să cumpere, la 24 iulie, doi stânjeni de la Voica, soția lui Tănase Bostan, iar a doua zi un stângen de la Manea Cârneciu.

Cu sigiliul satului se autentifica, în 20 februarie 1846 și diata lui Stan Grozavu pentru fiul său Neagu, fiica Nastasica și ginerele Stoica prin care le lăsa acestora o parte de moșie în hotarul Crevelești⁸⁴. Vavila monahul, fiul preotului Toader Lopătăreanu vindea tot în 1846 logofătului Ioniță Heraru 16 stânjeni ce reprezentau partea sa din Lopătari prețul convenit fiind de 51 de lei stângenul⁸⁵.

Erau situații în care se produceau, în cadrul obștii, și răscumpărări și cazul lui Ion Lefter, care în iulie 1846 răscumpăra cinci stânjeni de la Ion Heraru, este ilustrativ. Foarte adevărat că se profita și de prezența în sat a inginerului Ion Lambriu care va întocmi documentele necesare tranzacției. Jurații satului adevereau în 25 februarie 1847 zapisul prin care Stanciu, fiul lui Mănăilă Burducea împreună cu fratele său Constantin vindeau partea lor de moșie lui Dragomir Tulin pentru suma de 200 de lei cu care acesta îi împrumutase. Tot logofătului Ioan Lefter îi cedau un stângen de moșie Dragomir și Stoica Tulin în contul unor bani împrumutați de la acesta în 1847, iar în 12 martie același logofăt primea din partea lui Ion Vâlcău trei stânjeni tot pentru ajutorare în procese.

La 1847 urma un alt proces cu Iancu Caloian pentru venitul moșiei lor⁸⁶. Frații Ștefan, Filip și Nicolae Buzea îl împrumutau ca vechil pe Stoica Tulin în procesul ce îl aveau cu Stoica Buzea la 4 octombrie 1850 pentru o bucată de pământ. După ce în aprilie peste 70 de moșneni, sub povara datoriilor, semnaseră tranzacția cu Gheorghe Gherman acesta se va învoi cu moșnenii, la 20 octombrie 1850, să renunțe la dreptul său de stăpânire pe 45 de ani asupra munților Lopătari, Măceșul, Runcurile, Brezău și Clașina (Clajna). În schimbul acestei renunțări moșnenii urmau să-i vândă de veci munții Măceșul și Clașina și să angajeze ei un hotarnic pentru a face măsurătorile⁸⁷. Odată fixate drepturile fiecărui moșnean, prin *Cartea* lui Lambriu, dreptul de protimisii începe să fie neglijat, iar achizitorii de terenuri abundă în deceniul cinci din secolul al XIX-lea. Astfel, subarendășul moștenitorilor Hrisoscoleu, clucerul Niță Slăniceanu, ajunge să cumpere aproape o mie de hectare,

⁸⁴ *Ibidem.*, III755.

⁸⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău. Condici, dosar 7/1847, f. 24.

⁸⁶ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 528/1847, f. 1.

⁸⁷ Idem, colecția Documente, III/60. Cu un an mai devreme Gh. A. Gherman reușise să cumpere arenda munților Lopătari de la Nicolae A. Gherman; cf. Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condici, dosar 10/1850, f. 47-48.

logofătul Ioniță Heraru 750 ha, moștenitorii pitarului Nicolae Berhă 1.800 ha, etc. Tot din neamul Berhă, Ion și Mihail Berhă din Săpoca vindeau 28 de stânjani din moșia Lopătari logofătului Ion Feraru pentru 1.120 lei, între martori apărând preotul Ștefan, Ion Morar și Stoian sin Gheorghe⁸⁸.

Neînțelegeri interveneau între Lopătăreni și hotarnicul Alecu Lambru în urma alegerii moșiei lor la 1851⁸⁹. Este momentul în care Stoica Dascălușul și Stan Brebea se judecă și ei cu moșnenii pentru părțile lor de moșie, dar și cel în care hotarnicul Zamfir Antonie invita, în februarie 1851, pe moșnenii Lopătăreni ce stăpâneau moșia Berhulească și pe vecinii acesteia să aducă actele de proprietate. Lopătărenii vor fi somați, în aprilie, de amintitul hotarnic ca până la 15 mai să se prezinte cu numele celorlalți codevălmași. În proximitate, la Niculești, se efectua hotărnicia moșiei Berhuleasca alegându-se părțile de moșie ale Lucșiței Berhuleasca de partea Gurguiască și aceea a moșnenilor Răducan Strehie și Mihai Gurgui cu cetașii lor⁹⁰. Iancu Caloian îi va chema la judecată pe moșneni, dar li se va alătura lor și celor din Jurubești și din Mânzălești într-un proces cu mănăstirea Vintilă Vodă pentru moșiile Trestioara și Buștea⁹¹.

Ion Goidescu și Tatul Bolocan, pentru o bucată de pământ în hotarul moșiei Lopătărenilor, ajungeau la 1852 să se judece cu aceștia fără a ține cont de cheltuielile ce se anunțau a fi destul de mari⁹². Tot acum, la 18 iunie, Ioniță Lambru finaliza o hotărnicie a moșiei. Ioan Caloian în 5 iunie 1853 pentru verificarea semnelor de la moșia Trestioara (Buștea) îi chema pe moșnenii Lopătăreni la fața locului. Se mergea „În vale la Posadă despărțitoare de Menedicul Episcopiei, Lopătari, în sus la Bășica din Curmătura Sălcii, în sus la marginea lui Anghel Roșca despre răsărit”⁹³. Apelul lui D. Goidescu și al lui Ion Bolovan în procesul cu Lopătărenii se judeca în 5 septembrie. Acum li se cerea acestora să aducă în pretorii trei martori „spre dovedirea cererii lor” asupra unei livezi⁹⁴.

Pentru unele cheltuieli de judecată nerecuperate S. Dobrorei, Ion Lefter și casa răposatului Ioan Slăniceanu porneau un proces la 22 iulie 1854. De pe acum Sfatul satului începe să se implice tot mai mult în viața comunității și aceasta sub controlul din ce în ce mai eficient al administrației județene și nu numai. Va sosi la acest Sfat, în 7 ianuarie 1855, porunca subocârmuirii plaiului prin care se cerea cercetarea jalbei depuse de Ghencu Bucur care arăta că frații

⁸⁸ *Ibidem.*, dosar 10/1850, f. 64.

⁸⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 2/1851, f. 2-5.

⁹⁰ Idem, colecția Documente, V/ 250.

⁹¹ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 198/1851; 199/1851.

⁹² *Ibidem.*, dosar 936/1852, f. 1-3.

⁹³ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/65.

⁹⁴ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, Condiți, dosar 17/1853, f. 91 v.

săi nu doreau să-i dea partea sa din patru stânjeni răscumpărați de el și nici zapisul acestei tranzacții⁹⁵. Peste câteva zile sosea și ordinul de a se cerceta dacă era cazul punerii în drepturi a logofătului Vasile Moisescu, pentru partea de moșie câștigată în hotarul Lopătari, în urma unei hotărâri judecătorești, ceea ce este straniu. Acesta se judecase cu Nicolae și cu Gheorghe Buriș și pentru drepturile de clacă⁹⁶.

Se poate adăuga imaginii implicării subocârmuirii și porunca acesteia din 31 octombrie 1855 când cerea ca Sfatul să-l oblige pe Moise Bucur să se prezinte cu șapte sfați în urma pierderii procesului cu decedatul pitar N. Berhă⁹⁷.

La 4 ianuarie 1856 intervenea raportul Sfatului către subocârmuirea Slănicului prin care se comunica că moșnenii au lucrat 69 de zile cu doi lei și zece parale la reparația clădirilor de graniță⁹⁸. Și tot pentru o problemă militară, întreținerea a trei recruți, pârcălabul Dinu Pruteanu cu deputații satului înaintau suma de 173 de lei, la Beceni, în 20 ianuarie 1856⁹⁹.

În scris Sfatul satului Lopătari se adresa subocârmuirii de Slănic, la 28 ianuarie 1856, arătând că Toma Pâcleanu, Stan Mărgăritescu și Atanasie Pipie, ce veniseră să facă socoteala moșiei moșnenești, îi batjocoriseră pe moșneni¹⁰⁰. Ținând cont de anotimp probabil pentru a se încălzi cei trei consumaseră peste măsură rachiul de aici, renumit în zona Curburii. Existența unei pive este amintită într-un raport al deputaților satului Lopătari din 18 februarie 1857 referitor la arderea casei lui Grigore, fiul lui Ioan Baraboi¹⁰¹.

Intervenea porunca subocârmuirii din 16 august 1857 către sfatul satului în privința celor 50 de stânjeni pe care praporgicul A. Pipie și pităreasa Lucșița Pipeasca îi ipotecaseră pentru 140 de galbeni luați de la marea logofeteasă Lucșița Blaremburg. În 9 septembrie sfatul satului arăta că cei 50 de stânjeni aparținuseră lui Ioan Slăniceanu, apoi lui Fănică Petrăchescu care i-a vândut nepotului Ghiță Dăscălescu ascendent al lui A. Pipie.

⁹⁵ Idem, colecția Documente, V/308.

⁹⁶ *Ibidem.*, V/309. Sfatul satului înainta către subocârmuire la 17 ianuarie 1855 un raport prin care făcea cunoscut că Gh. Buriș era clăcaș pe moșia logofătului Moisescu datorându-i acestuia claca. Buriș, ginerile lui Nicoale Popescu, reclamase abuzul lui Moisescu arătând că cei nouă stânjeni, pentru care i se pretindea clacă, îi avea de zestre. În 31 ianuarie Sfatul revenea și arăta că cei nouă stânjeni îi stăpânise Buriș după căsătorie. Și pentru ca situația să fie și mai „clară” venea porunca subocârmuirii din 18 februarie prin care se cerea impunerea la clacă a lui Gh. Buriș către logofătul Moisescu.

⁹⁷ *Ibidem.*, V/318.

⁹⁸ *Ibidem.*, III/68.

⁹⁹ *Ibidem.*, V/321.

¹⁰⁰ *Ibidem.*, V/ 324.

¹⁰¹ *Ibidem.*, III/70.

La solicitarea subocârmuirii de Slănic de la Lopătari pleca, în 16 noiembrie 1858, un raport, semnat între alții și de D. Cucu, I. G. G. Jurubescu¹⁰², în care se arăta că pitarul Mihalache Râmniceanu nu era moșnean și că cei 30 de stânjeni de moșie, pe care îi constituise drept dotă pitarului Mihalache Pleșoianu, erau cumpărați¹⁰³. Era una din manevrele mai vechi a micii boierimi de a se infiltra forțat în obște.

Cu Vasile Boerescu avuseseră moșnenii neînțelegeri la 1850 deoarece acesta, ca urmaș în drepturile lui D. Hrisoscoleu, dar și pe o propunere mai veche solicitase doi munți – Măceșul și Smoleanu - în proprietate definitivă pentru a renunța la cei 80 de ani „conveniți” la 1818¹⁰⁴.

Gheorghe și Ion Goidescu, fiii lui Ion Goidescu la 1859 se aflau în proces cu Lopătărenii care nu mai vroiau să le recunoască stăpânirea în moșia lor deoarece cei doi Goidescu își pierduseră documentele. Se vor aduce documente vechi între care și unul din 27 mai 1781 de către C. Don procuratorul fraților. Documentul ce avea semnăturile uncheașului Voinea Dimian, Pavel Diaconu și ale altor Lopătăreni menționa pe o baba Dragomira de unde propunerea ca toți ce descindeau din ea să aibă „îndestulare”. Moșnenii din Lopătari vor câștiga, dar se va veni și cu părere separată, de „neunire” din partea unui membru al completului de judecată¹⁰⁵. În perspectiva micului chef care urma după, dar și din prietenie, la 14 septembrie 1859 moșnenii Simion, Zota și Ioniță Roșior adevereau zapisul prin care Stoica Bolovan, Ilie Goidescu și Vasile Goidescu vindeau partea lor de moșie din Lopătari lui Dragomir. Decesul hotarnicului Ioniță Lamburu rezulta dintr-un raport al Sfatului satului de la 24 noiembrie 1859 referitor la stânjienii nedefiniți ai lui Atanasie Popa și Andrei Berhă. În document se făcea mențiunea expresă că aceștia nu-și primiseră țidulele datorită expierii hotarnicului. Un document interesant legat nu numai de economic era eliberat de Sfatul satului lui Marin Surlă la 27 mai 1860. Conform acestuia M. Surlă putea trece la văratic cu 535 de oi, 404 miei și 194 de berbeci, 370 noatene, 4 țapi dar după ce se prezenta cu hârtia la Biroul vămii

¹⁰² Este una dintre primele semnături cu inițialele înaintașilor săi până acum apărând sintagmele obișnuite de *sin, vnuc, zet, etc.*

¹⁰³ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, III/72.

¹⁰⁴ În 1860 V. Boerescu va obține prelungirea termenului de arendă cu încă zece ani în urma procesului ce-l intentase moșnenilor răzgândindu-se în privința celor doi munți amintiți *ut supra*. Trebuie menționat că Boerescu subarendase pășunile clucerului Slăniceanu (Trapizu) de la Nicolești, cel care le va face viața un infern celor de aici. Obținând în 1892 încetarea prevederilor contractului din 1822, moșnenii se vor deda la acte de devastare a pădurilor și de aici apar o serie de conflicte grave în cadrul obștii. Anarhia ce se extinde va duce la vânzarea părților obținute de către străinii din obște și Dragomir Deșliu va fi fruntașul care va încerca să limpezească situația gestiunii, fapt ce-i va aduce sfârșitul tragic.

¹⁰⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, Condici, dosar 26/1859, f. 6.

de la poteca Lopătari. Deocamdată acesta este prima și singura știre despre existența unui asemenea oficiu în plaiul Slănicului¹⁰⁶. Moșnenii Lopătăreni îl vor cere, la 1860, ca hotarnic pentru partea dinspre Crevelești pe Ion Murgescu, deoarece așa cum aminteam Ioniță Lambru decedase. În 12 iunie Judecătoria Buzău îi comunica lui Bucur Briceanu și fraților acestuia că pentru a se pune în aplicare o hotărâre, ce îi privea, în procesul ce îl avuseseră cu moștenitorii pitarului N. Berhă, pentru măsurarea unor stânjeni în hotarul moșiei, trebuiau să fie prezenți la fața locului. Prețul mediu de 27 de lei per stângen rezulta dintr-o tranzacție din 25 august intervenită între Stan Cârneciu și Gh. Heraru¹⁰⁷. Își alegeau moșnenii din nou vechili la 16 decembrie 1860 pentru procesul lor cu Gh. Gherman. Urmau să ia calea judecătoriei buzoiene Toma Pâcleanu, Ion Lefter, Stoica Tulin și Stoica Dobrotă. Se avea în vedere și planul executat de către Ion Murgescu și procesul se va desfășura și în anii următori.

O învoială cu un hotarnic era menționată la 15 martie 1861 „ca să ne despartă părțile noastre de moșie ce le avem în hotaru Crevelești potrivit țidulelor ce avem la mâinile noastre atât cei cu hotărâri cât și cei ce nu suntem închinăți la datoria vânzărilor către răposatul Ion Budișteanu și fiindcă nu mai putem stărui în devălmășie cu arătații vânzători”¹⁰⁸. Semnau un Radu Tăulescu, Leu Bâtcă, Radu Spătaru, Leu zet Ion Tureacu, Ene sin Petre Panu, D. Floroiu și alții. Subprefectura de Slănic¹⁰⁹ se adresa Sfatului satului, în 18 martie 1861, cerând ca acesta să pună în vedere moșnenilor că nu au dreptul să vândă sau să arendeze munții Brezoiu și Crucișoara fără a avea și consimțământul a trei din codevălmași lor și anume Andrei Berhă, Dim. Beșchia și Toma Pâcleanu – „să dați în cunoștință moșnenilor că nu sunt în drept să arendeze acei munți fără consimțământul și al reclamanților”¹¹⁰. Vânzările din trecut se răzbunau acum blocând drepturile moșnenești. Ținând

¹⁰⁶ Idem, colecția Documente, III/79.

¹⁰⁷ *Ibidem.*, III/81.

¹⁰⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 371/1861, f. 1. Vezi legătura cu Creveleștenii din plaiul vecin.

¹⁰⁹ Asupra instituției va acționa, în principal, legea pentru organizarea autorității administrative, nr. 3319 din 4 octombrie 1892, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 169, din 1/13 noiembrie 1892. Conform legii, subprefectului îi reveneau îndatoriri de interes general plus atribuții speciale în calitate de ofițer al poliției judiciare sau ca agent guvernamental aflat sub autoritatea prefectului. Unele încercări de reformare se vor înregistra la 1904 prin legea nr. 1621, la 1908 odată cu legea nr. 22 și apariția administratorilor de plasă, dar și în 1925 când apăreau preturile. Evoluția va continua prin alte acte cu caracter normativ din 1929, 1930, 1934, 1938, 1942-1943, 1949 și 1950 când prin legea nr. 5 din 7 septembrie se ajungea la desființarea preturilor și a județelor adoptându-se modelul sovietic al raioanelor.

¹¹⁰ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, V/416.

cont de vârsta înaintată și starea de sărăcie a moșnenilor Gh. I. Dogaru, Dinu I. Labă și Radu Dragomir Coșconea la 21 martie 1861 preotul Costache și pârcălabul satului se declarau de acord ca să li se dea un ajutor consistent de la cutia satului. Situația nu era și nu va fi singulară și mulți vor fi moșnenii zonei și Curburii care, zdrobiți de o fiscalitate extraordinară, de cheltuielile numeroaselor procese se vor stinge agonice, dar demni. Nemulțumirile îngrijitorului Sărăturilor de la Focșani duceau la adresa subprefecturii Slănic din 18 aprilie 1862 prin care se solicita numirea a cinci noi paznici în locul celor destituiți la cordon. Era un nou semn că vechiul privilegiu în privința sării era acum apanajul statului precum și că paza frontierei și a malurilor de sare era o problemă ce preocupa¹¹¹. Un mic beneficiu mai rămânea deoarece atunci când s-a ordonat sistematizarea satelor, în baza prevederilor Regulamentare, cei ce păzeau malurile de sare de la Saac și Buzău vor fi amânați¹¹². Moșnenii Lopătăreni au fost și ei unii dintre cei mai aprigi reprezentanți ai moșnenilor de la Curbură fiind întrecuți, în apărarea proprietăților, numai de cei de pe valea Buzăului. Calitatea de moșnean era contestată, prin impunerea la plata icusarului pentru fumărit, pentru Gheorghe, ginerele lui Stoica Gh. Perigu, Ion Bălan și Neagu Grozav de la Lopătari. De aici reclamația acestora către subprefectura de Slănic și raportul din 10 martie 1862 al sfatului satului¹¹³. Deputații satelor Mânzălești și Poiana Ascunsă vor fi aceia care adevereau un înscris în care se consemnaseră tăierile făcute de moșnenii Lopătăreni în pădurea de pe moșia Cleajna și Măceșu a lui Gherman pentru a se putea recupera daunele¹¹⁴. Procesul se va declanșa și la 16 ianuarie 1861 judecătoria de la Buzău fixa un nou termen de judecată¹¹⁵. După 1864 vor surveni o serie de schimbări și în cadrul obștilor mai bogate acestea atrăgând ca un magnet vecini mai puțin cuprinși, dar dornici de a intra în sânul acestora fie și ca moșneni vitregi. Pe de altă parte procesul de diferențiere se va accentua, iar marea masă a moșnenilor a preferat sau a fost nevoită să rămână în indiviziune rezultând, mai târziu, o înmulțire, pe aceeași suprafață, a membrilor obștei¹¹⁶. Toma Pâcleanu ajungea la 28 ianuarie 1868 să se opună sentinței nr. 88/1866 dată în procesul ce îl avusese cu moșnenii pentru o datorie rezultată din ierbărit și din exploatarea pădurilor.

¹¹¹ *Ibidem.*, III/89.

¹¹² Ilie Corfus, *Încercări de sistematizare a satelor din Țara Românească sub Regulamentul organic*, în „Revista Arhivelor”, X, 1967, nr. 2, p. 202.

¹¹³ Arh. Naț. Buzău, colecția Documente, V/430.

¹¹⁴ *Ibidem.*, II/78.

¹¹⁵ *Ibidem.*, III/86.

¹¹⁶ I. C. Filitti, *Neînțelegera chestiei țărănești și urmări dăunătoare în ultimul veac*, București, 1937, p. 1.

Un document tranzacțional din 20 februarie 1868 a mai supraviețuit spre noi datorită cererilor făcute de Comisia de stabilire a drepturilor moșnenești de la 1910. Astfel, la 1868 Mihai Coșconea în prezența martorilor Mihai Șoimaru, Cârstea Moise, Stoica Stan, V. Drăguț și alții, vindea lui Dragomir Matei Crăciun un stângen în hotarul Lopătarilor, moșul Popa cel Mare¹¹⁷. Dacă la 1855 se numărau în zonă 145 de moșneni indivizi, la 1899 cele 4.000 ha erau stăpânite de 28 de moșneni din Chiorăscu (Drăgănești), de 50 de moșneni din Jurubești, de 38 de moșneni din Brebu, de 88 de moșneni din Lopătari, 56 din Luncile și de 22 din Terca. Cetele devălmașe erau cele ale Lăbeștilor, Cârligeștilor, Berhuleștilor, Vâlcanilor, Burduceștilor, Popa ăl Mare și Popa ăl Mic. În urma pronunțării sentinței nr. 88/1866 dată în procesul moșnenilor cu Toma Pâcleanu, pentru o datorie de bani din dreptul de devălmășie din ierbărit și exploatarea lemnului, ultima ceată va ajunge să o conteste¹¹⁸.

Prezența ing. Antonie Borna se datora demersurilor ministerului Finanțelor și a autorizației Tribunalului Buzău din 5 noiembrie 1869 pentru a hotărâni Muntele Furu Mic proprietate a statului fostă moșie a Episcopiei Buzău. El va convoca vecinii pentru 21 și 31 iulie 1871 să fie prezenți la începerea lucrărilor. Aceștia erau Dimitrie și Menelas Ghermani, Elena Florescu – pentru moșia Bisoca sau Floreasca, moșnenii Goidești, casa răposatului prinț C. Ghica, moșnenii din Vrancea pentru muntele Vetrila. În 21 iulie 1871 la fața locului reprezentantul ministerului Finanțelor va prezenta o carte de mărturisire din 5 noiembrie 1847 a logofătului Ion Sibiceanu. El, ca epistat de peste 30 de ani al prințului, recunoștea că, până a nu fi domn al Țării Românești, C. Ghica stăpânise munții Picioru Capri, Mușica Furul Mic, Lacul lui Vintilă Vodă cu Picioru și Pietrele Fetii „iar în urma anului 1833 pe când au intrat ca ban au intrat iară în stăpânirea Episcopiei Buzău precum a fost mai înainte”¹¹⁹. Cu stângenii Șerban Vodă moșia avea 7561 pogoane plus 920 de stângeni pătrați sau 3.771 ha. Un alt inginer hotarnic, care se va implica în zonă, va fi Em. Mehtupciu zis și Make (1871). El a fost adus de moșneanul Al. T. Pâcleanu nemulțumit de partea ce îi revenea în cadrul obștei. Vor izbucni scandaluri urmate de izgonirea hotarnicului de către restul moșnenilor. Ing. Anton Borna, împreună cu moșnenii, stabilea la 27 septembrie 1874 hotarele dinspre Furul Mic moșie a statului și Măceșu (muntele Lopătari) proprietate a obștei. Hotarul pornea dinspre „vârful Mălușelului ce este dinspre râpa cu crucile lui Martin, și dinspre moșia Bisoca sau Floreasca de aici spre nord prin

¹¹⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria Beceni, dosar 43/1910, *passim*.

¹¹⁸ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 31/1867, f. 1.

¹¹⁹ Antonie Borna, *Carte de hotărnicie a muntelui Furul Mic sau Mușca Mică cu Neharna proprietate a statului fost-a Sf. Episcopii de Buzău din districtul Buzău*, București, 1871, p. 1.

semnul de mușuroi din Boldanu ce este în dosul Furului unde se împreună și Măceșul”¹²⁰. Hotărnicia de la 1886 pentru Furul Mic și Mușa Mică cu Neharna va fi contestată în instanța buzoiană de către moșnenii nemulțumiți¹²¹. Și aveau dreptate să fie nemulțumiți deoarece foarte târziu, în ianuarie 1927, ing. C. Apostolescu arăta că atunci, la 1886, ing. Gh. Maxen la cererea Tribunalului Buzău, care judeca procesul lor cu statul, stabilise semnele după harta de stat major ce avea scara de 1/100.000 ceea ce contravenea regulamentului hotărniciiilor¹²². Un articol în apărarea primarului Dragomir Beșliu apărea în vara lui 1896 în urma judecării acestuia de către Curtea cu Juri din București pentru omor în complicitate. În articol se spunea că primarul era „un moșnean activ și inteligent, care prin stăruințele, ce a pus, a reușit a scoate moșia moșnenilor Lopătăreni din mâinile unor persoane, care o posedau prin moștenire de la defunctul Gherman, care o uzurpase de 76 de ani”¹²³. În continuare se arăta că tot primarul Beșliu susținuse interesele moșnenești față de unii vecini rapaci de unde inamiciții sporite și implacabile. Producerea unei crime în Lopătari va fi ocazia ce se așteptase în ecuația de compromitere a mândrului primar de unde procesul urmat de condamnarea la 4 ani închisoare și amenda de 4.000 de lei. Atacul cel mai dur se va dezvolta asupra medicului Lazăr Suceveanu (Lazăr Veniamin) care „ca israelit urma să depună jurământul ca martor în procesul lui Beșliu, în religiunea mozaică, dânsul însă, la adăpostul numelui său românizat, a avut curajul să depună jurământul pe cruce ca (și) cum ar fi fost creștin și fiindcă după religia sa asemenea jurămintele nu-l leagă întru nimic față de conștiința sa, a făcut declarațiuni foarte apăsătoare pentru Beșliu”. În opinia ziarului declarațiile medicului de plasă s-au dovedit a fi capitale în condamnarea lui Beșliu și pentru a se da greutate prezentării faptului se amintea că redacția posedă actul de naștere al medicului precum și *Monitorul Oficial* pentru schimbarea numelor¹²⁴.

Nicolae N. Berhă era cel care la 8 iunie 1898 vindea lui C. N. Ștefănescu Savigny o suprafață de teren cu 60 de lei stânjenu¹²⁵. Vânzătorul, moșnean în cadrul obștei, moștenise această suprafață de la tatăl său, dar și de la unchiul

¹²⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Direcția IV Silvică, dosar 1/1923, f. 14. În 21 iulie 1871 moșnenii Ion Cachițu, Cristea Moise, Stan Andrei și Ghica Moise îi prezentaseră un zapis de învoială din 9 aprilie 1794, întărit de domn, din care rezulta că moșnenii închiriaseră munții Brezău, Runcu și Măceșu și poiana Lopătărerască „adică toată moșia numită Lopătari” lui Turnavitu pentru 15 ani.

¹²¹ Idem, fond Tribunal jud. Buzău, dosar 18/1886, f. 1.

¹²² Idem, fond Direcția IV Silvică, dosar 1/1923, f. 15.

¹²³ „Ordinea”, II, nr. 55, din 11 iulie 1896, p. 2-3.

¹²⁴ Nu putem ști cine din redacția săptămânalului lui C. Jalova a scris articolul deoarece, în tradiția epocii, acesta nu era semnat.

¹²⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, secția II-a, dosar 268/1912, f. 7, 66.

său Andrei N. Berhă. Hotărâți în a nu mai permite infiltrări printre ei moșnenii, la 30 ianuarie 1904, cumpărau de la frații Mihail și Alexandru Polizu Micșunești „650 stânjeni cu toate drepturile lor de peste tot hotarul (...) atât partea aleasă cât și partea ce se află în devălmășie cu moșnenii Lopătăreni și cu toate drepturile lor precum: din apă, din piatră, din izlaz, din vatra satului, din fânețe, din păduri, din munți și din vaduri fără să ne rezervăm nimic pe seama noastră”¹²⁶. Se va continua această mișcare la 24 mai 1904. Astfel, de la gen. Al. D. Păcleanu cumpărau pentru 36.000 de lei 300 de stânjeni ce reprezentau, așa cum afirma vânzătorul, „toată partea mea de moșie ce o am moștenire de la moșul meu Niță Slăniceanu și părintele meu”.

Interesant, dar și de această dată se păstrau în document formule ce țineau de epoca evului de mijloc amintindu-se că stânjienii de fâneață, islaz, pădure, loc arabil, cămine de casă, vaduri erau „din apă, din piatră cu toate drepturile de peste tot hotarul moșiei Lopătari, plaiul Slănic, județul Buzău, partea aleasă cât și aceia ce se află în indiviziune cu toți moșnenii”¹²⁷. Moșnenii nu avuseseră toți banii ei achitând, la înregistrarea tranzacției, 11.000 de lei urmând ca restul să fie plătit la 1 septembrie același an.

Între zecile de moșneni care semnau actul - redactat de către învățătorul de la Mânzălești, N. Deșliu -, se numărau I. N. Jurubescu, M. Șt. Iordache, S. Gh. Anghel, D. Gh. Ungureanu, I. I. Păltineanu, Gh. Roșioru, Stanciu Labă, Gh. D. Buzea, Crăciun M. Crăciun, I. V. Dobrotă. Judecătorul N. N. Papadat împreună cu grefierul N. I. Rădulescu de la instanța buzoiană se deplasau la Lopătari pentru a verifica certificatele medicale și starea de sănătate mintală a doi dintre moșneni - N. Moise și N. S. Tulin - ce urmau să-și dea și ei consimțământul asupra tranzacției. Momentul este important pentru obște deoarece la aceeași dată aceasta se împrumută cu 18.000 de lei de la frații Mihail și Alexandru Polizu Micșunești punând gaj moșia cumpărată de la aceștia cât și aceea achiziționată de la gen. Păcleanu.

Un fenomen de împământenire va fi semnalat la Lopătari prin venirea a numeroși vecini astfel că „încetul cu încetul numărul emigranților avea să-l întrecă pe cel al populației locale, mulți dintre ei reușind să-și însușească cât mai multe titluri de proprietate. În felul acesta, mare parte din proprietatea din Lopătari a moșnenilor a trecut în posesia emigranților. Ulterior, emigranții având oarecum preponderență asupra moșnenilor întreaga conducere a intereselor obștii a ajuns în mâna moșnenilor vitregi care, recurgând apoi la

¹²⁶ *Ibidem.*, f. 21; În 1912 av. Em. Pantazi va soma obștea de la Lopătari spre a-i plăti suma de 30.000 de lei cu dobânda de 12% din iunie 1898 la zi deoarece N. N. Berhă rămăsese dator la Micșunești pe când efectuase o tranzacție cu terenuri.

¹²⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunal jud. Buzău, secția I-a, dosar 5/1904, f. 86.

împrumuturi cu dobânzi mari pe care localnicii nu le-au mai putut plăti, au reușit să-și însușească părți însemnate din obștea moșnenilor și răzeșilor”¹²⁸.

Referitor la unele încercări de limpezire a situației se poate aminti, la 1901, aceea a ing. Gh. Florescu care se va retrage pentru neachitarea sumelor convenite pentru o hotărnicie deoarece unii moșneni nu doreau ieșirea din indiviziune ce ar fi urmat desăvârșirii lucrării. Și eforturile lui Ion Moraru la 1906 vor avea parte de nefinalizare prin decesul acestuia¹²⁹. Acum D. Serbescu – Lopătari, puternica personalitate de pe Valea Slănicului, imprima la tipografia Ioan Călinescu de la Buzău lucrarea sa dedicată moșnenilor. Tensiunile în sânul comunității erau la o cotă maximă și autorul nu va ezita să folosească sintagma de dezastru social. Afirmația era reală și moșneanul o va exemplifica prin cele 1.040 de procese ale moșnenilor numai în intervalul ianuarie – septembrie 1906. Făcând o analiză, dureroasă, a evenimentelor grave produse numai în ultimii zece ani autorul le și ilustra „În 1898 locuitorul Nicolae Oprea Oancea e omorât cu toporul de vecinul său Constantin Tăulescu și alții pentru că voiau să se facă stăpâni cu <<hapșa>> pe locul de casă al acestuia. În 1905 moșneanul Dragomir Beșliu e împușcat pe fereastră noaptea de locuitorul Gheorghe Coșconea, pentru că cel dintâi împreună cu obștea satului voiau să ia din posesiunea omorătorului un loc de fâneată pe care acesta îl stăpânea <<pe nedrept>>. Unul prin 1895 e ars de viu în pădure, unul omorât cu pietre, doi omorâți cu ciomagul, cinci spintecați cu cuțitul, doi aruncați în prăpastie și în fine s-ar mai putea cita o mulțime de odioase cazuri ca acestea, dar credem că e destul atât”¹³⁰. Sosirea inginerilor Stino și Ghițun va duce, în 1908, la acțiunea de perimetrare a moșiei moșnenești și stabilirea de drepturi pentru fiecare moșnean.

Petre Giurgea administratorul moșiei Menedic, proprietatea lui C. Ștefănescu Savigni, pentru tulburare de posesie, îi chema la judecată în Buzău pe Radu Dobre și pe alți moșneni. Cu un an mai devreme moșnenii Lopătăreni porniseră și ei un proces pentru dezrobirea munților lor urmând să achite o despăgubire de 45.000 de lei sumă pe care, și la 1911, nu reușiseră să o acopere¹³¹. Promulgarea Codului silvic și obligativitatea efectuării

¹²⁸ Mircea Iosa, *Obștea țărănească în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea*, București, 2003, p. 165.

¹²⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Obștea moșnenilor Lopătari, dosar 3/1916, f. 15.

¹³⁰ D. Serbescu – Lopătari, *Proprietatea moșnenească în indiviziune. Studiu economico-social*, Buzău, 1906, p. 37.

¹³¹ Totuși unii dispuneau de lichidități astfel, în 30 ianuarie 1904 se autentifica la Tribunalul Buzău actul de vânzare prin care câteva zeci de moșneni achiziționaseră, în funcție de posibilități, teren de la frații Polizu-Micșunești în hotarul Lopătari. Terenul vândut aparținuse înainte defunctului C. N. Ștefănescu Savigny, nepotul lor, care îl achiziționase de la Nicolae N. Berhă în 1898. Suprafața vândută de Mihail și Alexandru Polizu-

Așezământului va tulbura din nou viața obștei. Cert este că documentul va fi gata peste 15 ani.

O copie din 1 iunie 1823 a diatei lui Gheorghită uncheașul, ce făcea parte din moșul Popa cel Mare, era adusă la comisia de stabilire a drepturilor moșnenilor la 1910. În documentul scris de preotul Necula și adevărit de martorii Mihail Becu și Stoica Tulin testatorul, „cu limba sa”, dar și „drept în frica lui Dumnezeu” își lăsa condiționat cele mai prețioase bunuri „fiarele de plug și căldarea de rachiu”. El cerea ca soția sa și fiul său Stoica să-i facă sărindarele, stâlpii plus „fântână, oaie peste groapă și orice va trebui sufletului”¹³². La întrebarea privind ascendența și drepturile, pusă de judecătorul Orleanu din comisia de la 1910, Șerban R. Stănescu, N. I. Șt. Dobrotă și N. Dragomir Dobrotă declarau că „noi ne tragem din moșul nostru D. Dragomir Dobrotă Popescu. Acest Dumitru a avut trei feciori Nicolae, Stoica și Dragomir”. Urma descrierea altor descendenți ai moșului menționat precum și suprafața de 24 de stânjeni pretinsă la care se adăugau altele cumpărate de înaintași de la alți moșneni¹³³. Interveneau din partea unor moșneni, la comisia de la Lopătari, și o serie de contestații. Astfel, Mirică Plăiașu, Stan Jurubescu, de fapt toți Jurubarii prin care aceștia pretindeau jumătate din moșul Lăbesc. Din partea Lăbeștilor, Stan I. Rădulescu nu recunoștea pretențiile Jurubarilor. Depunea mărturie în scandalul iscat un Dragomir Crăciun de 78 de ani – „nu știe ca Jurubarii să fi stăpânit în drepturile Lăbeștilor”, Ghica Moise de 87 de ani – „n-a auzit ca Jurubarii să aibă vreun drept în Lăbești” și Stan Jurubescu de 75 de ani care invoca actele prezentate ce dădeau, în opinia sa, dreptate Jurubarilor. Între documentele aduse se afla și un act de vânzare-cumpărare din 12 mai 1847 al lui Ioniță Buzea dar fără elementele de autentificare¹³⁴. În aceeași perioadă întreat Dimian C. Ceauș Nițu răspundea în fața comisiei că el descindea din moșul Cârligesc „și anume din Ceauș Niță unul din moștenitorii Cârligesc”. Un alt moșnean, Nicolae C. Coșconea, declara „am luat în căsătorie pe Anghelina

Micșunești era de 650 de stânjeni, iar prețul a fost de 15.000 de lei. În aceeași perioadă notarul comunei întocmea tabelul cu cei 458 de moșneni ai cetii Lopătărenilor din Mânzălești, Mănești, Trestioara, Goidești și Lopătari; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria Beceni, dosar 42/1910, f. 23.

¹³² *Ibidem.*, Arh. Naț. Buzău, fond Judecătoria Beceni, dosar 43/1910, *passim*. Și în pragul mileniului III, la decesul soacrei sale, autorul a văzut respectarea obiceiului, cu darea oii peste groapă, la Cislău pe valea Buzăului când fratele acesteia, Al. Teleanu, ținea neapărat la respectarea tradiției, în care crescuse, luptase și în care va muri, în 2005, ca un veritabil țaran român ce și-a iubit enorm pământul pe care, în ultimii ani ai vieții, reușise parțial să-l recupereze.

¹³³ *Ibidem.*, dosar 40/1910, *passim*.

¹³⁴ *Ibidem.*, dosar 42/1910, *passim*.

fiica lui Dobre Coman Ceauș Nițu, socrul meu ce se trage din moșul Cârligesc și știu că pe tatăl său îl chema Coman Ceauș Nițu”¹³⁵.

Comisia de stabilire a drepturilor își relua lucrările în comună la 12 august 1911 în fața ei prezentându-se Ion Stoica Ghencea care solicita recunoașterea unui stângen, dar și drepturile fraților săi Dragomir, Radu, Vonstantin și Maria. O parte din proprietatea revendicată acum provenea de la Vasile Badalâc prin achiziția făcută de tatăl lor la 1873. Comisia se va adresa moșnenilor întrebându-i dacă au obiecții față de revendicările fraților Ghencea subliniindu-se că „n-a făcut nimeni nici o obiecțiune”. Astfel că fiecare din descendenții lui Stoica Ghencea primeau 1 stângen, 1 palmă și 6 degete. Ion Rădulescu solicita recunoașterea drepturilor sale pe zece stângeni ce îi veneau dinspre moșul Popa cel Mic și după cel Burducesc. În acest caz se va specifica că „întrucât comisiunea nu are convingerea că actele depuse să fie alcătuite cu bună credință” urma ca în fața ei să se prezinte mai mulți martori ca Ioana I. Grăjdan, Sanda Radu Balica, Gh. T. Șolea, Nicolae Tulin și alții¹³⁶. Urma D. G. Ungureanu care solicita recunoașterea drepturilor sale pe 4 stângeni, 4 palme și 5 degete lucru recunoscut de moșneni după care comisia va trece la întocmirea schițelor genealogice privind pe acesta.

Odată cu cei de la Lopătari la termenul fixat pentru 20-24 septembrie 1911 urmau a fi prezenți la Buzău moșnenii Goidești, moșnenii Poenari din comuna Poeana, jud. Putna, moșnenii Nîrjueni din comuna Năruja, jud. Putna, moșnenii Păltineni și Menelaș Chircu. După diligențe numeroase se ajungea la procesul verbal nr. 7838, pe baza sentinței nr. 417, prin care se confirma actul de executare încheiat de M. I. Nacian în 4 iunie 1913 pentru moșiile Furul Mic și Mușa Mică față de muntele Zănoaga (Penteleu) proprietatea moștenitorilor Maican. Lopătărenii vor contesta procesul verbal din 4 iunie 1913.

La primăria Lopătariilor se prezentau din nou, la 30 septembrie 1911, inginerii hotarnici D. Stino și I. Ghițun pentru a face o nouă hotărnicie. Ei au fost angajați de preotul N. R. Stănescu, în aprilie, la cererea expresă a moșnenilor. Dintre vecinii citați a se prezenta a fost de față numai inginerul hotarnic C. Constantinescu de la Casa Pădurilor. Acesta va prezenta planul din 21 iulie 1871 și cartea de hotărnicie de la 1874 a pădurii Furul Mic, hotărnicie efectuată de ing. Anton Bordea, dar ale cărei hotare ridicau probleme de unde decizia de a se merge pe teren. Hotarul în dispută era la nord „din mușuroiul de la pâraul Secuiului, din dreptul Naharnei Mici, și se termină la răsărit, în piscul Mălușelului”, etc.¹³⁷. Hotarul spre Goideasa, proprietatea moșnenilor de acolo, era la vest și pornea de la Bolovanul Greului și până la mușuroiul de pe pâraul

¹³⁵ *Ibidem.*, dosar 45/1910, *passim*.

¹³⁶ *Ibidem.*, dosar 718/1921, f. 2.

¹³⁷ D. Stino, I. Ghițun, *op. cit.*, p. 4.

Secuiului, iar de la Bolovanul Greului se mergea în linie dreaptă la mușuroiul lui Gogălnă și de aici spre colțul grădinii lui Apostol Bolovan cu dr. Beșliu etc. Cu Mânzăleștenii la răsărit hotarul pornea din vârful Mălușelului până la gura scursurii Podul Calului și mai departe din mijlocul Bahnei Mălușelului spre pâraul Stepelor și Lacul cu papură etc. Alte vechi hotare spre Meledic, spre clăcașii Buștea, cu Sărenii de pe Poiana Ascunsă, cu Creveleștenii din Trestioara vor fi definite, acum, la 1911. Divergențe se vor ivi la partea dintre Furul și pâraul Furul precum și la Hobăița unde vor fi chestionați delegații moșnenilor Neagu Roșioru și Ion Stamate. La 1871 ing. A. Bordea beneficiase, la stabilirea hotarelor, de declarația lui Sava Noapteș din Jitia (Rm. Sărat) și de cele ale unor ciobani aflați cu turmele în tranzit de unde neclaritatea acestora. M. I. Nacian judecător la Tribunalul Buzău convoca pe reprezentanții câtorva obști la 14 iunie 1913, în vederea executării unor sentințe civile, mai precis a celei destul de discutabile din 1883. Primeau astfel citații moșnenii din Năruja și cei Păltineni din județul Putna, cei din Goidești reprezentați de D. Șt. Ionescu, Radu Șt. Ionescu și cei din Lopătari reprezentați de către Dumitru Șerbescu – Lopătari¹³⁸, D. Deșliu, D. Drăgan, C. I. Albu, D. Ungureanu, N. St. Dobrută, N. C. Lefter, Ion Bănică și alții. Executarea s-a început cu fixarea hotarului dinspre Ivănețul Mare proprietatea moșnenilor Goidești-Gorgănești. Linia despărțitoare dinspre moșnenii Creveleșteni de la Trestioara pornea „Din mușuroiul Petricicăi prin Piatra Veche cu semne de hotar, pe lângă Făgetul Lefterarilor, hotarul urmează linia dreaptă, în piatra de hotar de pe malul drept al pâraului Podenilor. Din această piatră, peste botul piscului din stânga lui, peste pâraul Mocearului la mușuroiul de la Plopi”¹³⁹.

Un eveniment, îndelung așteptat de unii, se va petrece la 26 februarie 1916 când va sosi Comisia pentru stabilirea drepturilor fiecărui moșnean. Aceasta era compusă din judecătorul Apostol I. Albu, Romulus Poenaru, administratorul plasei Slănic și va fi completată cu Petre Brăeșteanu notarul comunei. După efectuarea prezenței moșnenilor se va cere „Comisiei moșnenești”, înființată prin jurnalul din 11 ianuarie 1913, să-și depună cele

¹³⁸ Născut la Mânzălești ca al doilea copil al cuplului Radu și Bălașa Șerbescu, Dumitru Șerbescu – Lopătari (5 mai 1883 -12 aprilie 1954) a fost o puternică personalitate a văii Slănicului nu numai în plan cultural. După ce a publicat studiul *Proprietatea moșnenească în indiviziune* va ajunge în atenția unor factori politici ca Spiru Haret, Simion Mehedinți bucurându-se, totodată, și de aprecierea lui H. H. Stahl. A fost un aprig susținător al drepturilor moșnenilor de la Buzău înaintea plecării spre tranșeele Marelui Război. Soția sa, Maria Șerbescu, a făcut parte din rețeaua de rezistență anti-germană *Societatea de ajutorare* („Societatea vrăjitoarelor”) legată de grupul Vasile Chilian facilitându-se, astfel, trecerea în liniile românești a 2.000 de ofițeri și ostași români rămași în teritoriul ocupat; cf. Valeriu Nicolescu, *Dumitru Șerbescu – Lopătari*, în „Școala buzoiană”, XII, nr. 10, octombrie 1999, p. 11.

¹³⁹ *Ibidem.*, p. 6.

două lucrări și anume funia de neam după moșii locuitorilor și tabloul de stabilire a drepturilor pe moși. La baza celor două acte a stat, conform declarației învățătorului D. Șerbescu – Lopătari, hotărnicia ing. Lambru plus actele moșnenilor. La cererea acestora stânjenul fusese divizat în opt palme, palma în 12 degete și degetul în 12 linii.

Comisia moșenească își depășise atribuțiile și efectuase o situație și cu drepturile achiziționate sau înstrăinate prin acte ceea ce ușura enorm sarcina celeilalte comisii. Judecătorul va declara moșnenilor că se va merge pe fiecare moșnean în parte, în ordinea genealogică, la bază punându-se „cartea de drepturi” a ing. Lambru. Din drepturile rezultate se scădeau vânzările și se adăugau achizițiile, toate, dacă aveau acte valabile.

Se constata că din Ilie Dragomir Cârlig se trăgeau trei moși mari – Cârligesc, Lăbesc și Berhulesc-, iar din popa Paraschiv patru moși mici – Popa ăl Mic, Popa cel Mare, Burducesc și Vâlcănesc. Moșilor mari li se stabiliseră câte 485 stânjani, 6 palme și 4 degete, iar moșilor mici câte 364 stânjani 2 palme și 9 degete în final rezultând 2.223 stânjani repartizați și 691 stânjani ce urmau să se mai repartizeze¹⁴⁰. La 1920, când se înaintase o situație către București, în satul Brebu erau recenzați 60 de moșneni, la Chiorăști 32, în Jurubești 87, la Luncile 132, iar la Terca 87. La aceștia se adăugau cei 128 de moșneni din Lopătari.

Abstract

The free peasants communities are very old, from the ancient times in Romania and they've rebirth, miraculously, after 1989. Through the ages those close communities from Buzau area have seen a tormented history and these stories are just a small part from it. After the free peasants from Buzau river valey, those from Slanic area, will be more determined in defending their ancient rights from anybody ready to trespass them. Those efforts were not always successful, but they continued, for generations, in legal inquiries at all levels. Those from Lopatari were an example to follow for the others, especially after the measurements taken by the state in the second half of the XIX century and after the introduction of the Silvic Code from 1910.

¹⁴⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Obștea moșnenilor Lopătari, dosar 2/1916, f. 1-103.